بیانیه اهداف و رهنمودهای زیست‌محیطی اتحادیه جهانی کوه‌نوردی UIAA

تصویب‌شده در مجمع عمومی / UIAA - ۴ اکتبر ۱۹۹۷ در کرانیسکّا گورا، اسلوونی

برگردان: کمیته پژوهش فدراسیون کوه‌نوردی و صعودهای ورزشی

بیانیه اهداف و رهنمودهای زیست‌محیطی اتحادیه جهانی کوه‌نوردی UIAA که در سال ۱۹۹۷ تصویب شد، بر نقش کوه‌نوردان در حفاظت از محیط‌های کوهستانی تاکید دارد و مجموعه‌ای از ارزش‌ها، تهدیدها و راهکارها را برای دستیابی به توسعه پایدار در کوهستان ارائه می‌کند. این بیانیه با اذعان به ارزش‌های طبیعی، فرهنگی و اقتصادی کوه‌ها، خطراتی همچون نابودی تنوع زیستی، تغییرات اقلیمی، بهره‌برداری بیش از حد و آلودگی را برمی‌شمارد و در عین حال، بر مسئولیت کوه‌نوردان در کاهش این آسیب‌ها از طریق رفتار مسئولانه، آموزش زیست‌محیطی، استفاده از روش‌های کم‌تاثیر، حمایت از جوامع محلی، همکاری با نهادهای دولتی و بین‌المللی و توسعه مشارکت‌های حفاظتی تاکید می‌کند. در واقع، UIAA این چارچوب را به‌عنوان سیاست کلان خود تدوین کرده است تا کوه‌نوردی نه تنها منبع تجربه‌ای ورزشی، اجتماعی و معنوی باشد، بلکه ابزاری برای پاسداشت و پایداری محیط زیست کوهستان نیز به شمار آید.

۱. این بیانیه سیاستی، چارچوبی کلی از مهم‌ترین مسائل زیست‌محیطی مرتبط با کوه‌نوردان ارائه می‌دهد. در این بیانیه تاکید شده است که واژه «کوه‌نوردی» همان‌گونه که توسط فدراسیون‌های عضو UIAA تعریف و اجرا می‌شود، تمامی جنبه‌های فعالیت‌های مرتبط با این ورزش را دربرگیرد

شامل: کوه‌نوردی[1]، کوه‌پیمایی[2]، دامنه‌نوردی[3] و کوه‌نوردی با اسکی[4]

۲. این بیانیه هم اثرات کوه‌نوردی بر محیط زیست را در نظر می‌گیرد و هم نقش مورد انتظار UIAA از کوه‌نوردان در کمک به تامین آینده‌ای پایدار برای محیط کوهستان را مطرح می‌سازد.

۳. اهداف و رهنمودهای ذکرشده، چارچوبی را در اختیار فدراسیون‌های عضو قرار می‌دهد تا هنگام حمایت از فعالیت‌های کوه‌نوردی از آن پیروی کنند. این دستورالعمل‌ها به فدراسیون‌ها کمک می‌کند تا فعالیت‌های کوه‌نوردی هماهنگ با

---

[1] Climbing
[2] Trekking
[3] Hiking
[4] ski touring

نیازهای زیست‌محیطی انجام شود و همچنین از تلاش‌ها برای حفاظت از صخره‌ها و مناطق کوهستانی در برابر اثرات نامطلوب زیست‌محیطی ـ فارغ از منبع آن ـ پشتیبانی کند. این رهنمودها بر پایه راهنمایی‌های بین‌المللی در زمینه حفاظت محیط زیست و فعالیت‌های ورزشی و نیز بیانیه‌ها و گزارش‌های سیاستی UIAA تدوین شده‌اند (فهرست آنها در پیوست ذکر گردیده است).

ارزش‌ها

۴. در کانون فعالیت‌های UIAA این باور قرار دارد که آزادی در انجام کوه‌نوردی ـ از قله‌های مرتفع و دورافتاده گرفته تا مناطق کم‌ارتفاع و صخره‌های ساحلی ـ ارزشی عظیم برای بسیاری از شهروندان جهان دارد. آزادی در صعود، بخشی از نیاز گسترده‌تر انسان برای دسترسی به زمین و آب برای درک و لذت بردن از طبیعت و مناظر است؛ امری که کنگره جهانی حفاظت محیط زیست در سال ۱۹۹۶ نیز آن را به رسمیت شناخت. این آزادی همچنین شامل نیاز به ماجراجویی، فعالیت بدنی و ابعاد ذهنی و اجتماعی ورزش کوه‌نوردی است.

ترویج و شناساندن این ارزش‌ها در میان جامعه عمومی، نقطه آغازی مهم برای تحقق اهداف زیست‌محیطی گسترده‌تر UIAA به شمار می‌آید.

۵. UIAA ارزش عظیم مناطق کوهستانی را به‌عنوان مخزن تنوع زیستی، مکان‌هایی با اهمیت روحانی و تاریخی فراوان، مناطقی با پدیده‌های طبیعی شگفت‌انگیز ناشی از اقلیم و زمین‌شناسی و محل برخی از زیباترین و آرام‌ترین چشم‌اندازهای جهان به رسمیت می‌شناسد. این مناطق می‌توانند از نواحی بکر، وحشی و طبیعی گرفته تا مناطق مسکونی با چشم‌اندازهای تغییر یافته اما دارای ارزش فرهنگی بسیار باشند. UIAA تاکید می‌کند که چنین مناطقی غالبا دارای زیست‌بوم‌هایی شکننده و به‌راحتی آسیب‌پذیر و همچنین سبک‌های زندگی محلی هستند که در برابر نفوذهای بیرونی حساس‌اند.

۶. UIAA اذعان دارد که کوه‌ها غالبا منبع محصولات حیاتی برای کل بشریت‌اند. در این میان، ذخایر آب خالص در جویبارها و رودخانه‌هایی که از رشته‌کوه‌ها سرچشمه می‌گیرند، اهمیتی بنیادین دارند. همچنین UIAA منابع جنگلی و کشاورزی، مواد معدنی و انرژی حاصل از کوهستان را به رسمیت می‌شناسد. با این حال، UIAA بر لزوم بهره‌برداری از این منابع به شیوه‌هایی که کیفیت زیست‌محیطی مناطق کوهستانی را خدشه‌دار نسازد، تاکید می‌کند.

۷. UIAA نقش گردشگری کوهستان در حمایت از اقتصادهای محلی ـ از جمله تولید محصولات قابل عرضه در بازارهای محلی ـ را ارج می‌نهد و بر ضرورت حفظ مهارت‌های مدیریت زمین در سطح محلی تاکید دارد. همچنین UIAA بر این

موضوع تاکید می‌کند که فعالیت‌های کوه‌نوردان باید در راستای پایداری جوامع محلی، به‌گونه‌ای مفید برای مردم کوهستان و در عین حال مورد پذیرش جامعه کوه‌نوردی باشد.

آثار[5]

۸. اتحادیه جهانی کوه‌نوردی UIAA معتقد است که کوه‌نوردان، همچون بسیاری دیگر از افراد و سازمان‌ها، باید نسبت به آینده محیط کوهستان نگرانی عمیق داشته باشند. چرا که عوامل زیر یکپارچگی اکوسیستم‌های کوهستانی و جوامع محلی را تهدید کرده و در نتیجه لذت و امکان مشارکت در کوه‌نوردی در آینده را به خطر می‌اندازند.

۹. از بین رفتن تنوع زیستی به دلیل نابودی جنگل‌ها، چرای بی‌رویه یا آتش‌سوزی‌های گسترده. چنین پیامدهایی می‌تواند تاثیرات عمیقی بر پوشش گیاهی طبیعی، غنای گونه‌های جانوری و همچنین فرسایش خاک و از دست رفتن پوشش گیاهی داشته باشد. در نتیجه، چهره بکر و دست‌نخورده مناطق کوهستانی آسیب می‌بیند.

۱۰. تغییرات گسترده یا مخرب در سیمای طبیعی. فعالیت‌های کلان همچون استخراج مواد معدنی، طرح‌های بزرگ تامین آب یا انرژی برق‌آبی، ساخت جاده‌ها و راه‌آهن، دکل‌ها و سازه‌های مخابراتی، تاسیسات پیست‌های اسکی و ساخت‌وسازها (به‌ویژه آنهایی که با برخی توسعه‌های گردشگری و صنعتی همراه‌اند) نگرانی‌های جدی ایجاد می‌کنند.

۱۱. تغییرات اقلیمی و آلودگی، ناشی از آلودگی هوا یا آب و همچنین آلودگی صوتی خودروها و هواپیماها. تقریبا هیچ منطقه کوهستانی در جهان وجود ندارد که نشانه‌های آلودگی در آن وجود نداشته باشد و کل جهان از فرآیندهای تغییرات اقلیمی متاثر است. کوه‌نوردان باید بیندیشند که فعالیت‌های ایشان تا چه اندازه به مشکلات آلودگی دامن می‌زند و چگونه می‌توانند در تعامل با جامعه گسترده‌تر، نقش موثری در کاهش آلودگی جهان ایفا کنند.

۱۲. بهره‌برداری بیش از حد از مناطق حساس. تعداد بیش از اندازه بازدیدکنندگان ـ از جمله کوه‌نوردان ـ منجر به تخریب برخی محیط‌های کوهستانی شده است. این امر یا به دلیل استفاده افراطی از مناطق حساس یا به علت فقدان استانداردهای مناسب در رفتار کوه‌نوردی رخ می‌دهد. هرچند این آسیب‌ها معمولا در مقیاس کوچک‌تر و در نقاط پراکنده نسبت به عوامل دیگر (مانند تغییرات اقلیمی یا نابودی جنگل‌ها) کمتر اهمیت دارند، اما هنگامی که در مشهورترین نقاط جهان رخ می‌دهند، بسیار قابل‌توجه می‌شوند. برای نمونه: کمپ‌های اصلی در اطراف بلندترین کوه‌ها، مسیرهای محبوب

[5] IMPACTS

کوه‌نوردان، کوهپیمایان و زائران، یا صخره‌ها و دیواره‌هایی که برای صخره‌نوردان، پرنده‌نگران و گیاه‌شناسان اهمیت ویژه دارند. بنابراین لازم است باشگاه‌های طبیعت‌گردی، تیم‌های اعزامی کوه‌نوردی و صخره‌نوردان این نگرانی‌ها را جدی گرفته و بهترین شیوه‌های عملی را به کار گیرند.

ادغام[6]

۱۳. UIAA بر این باور است که کوه‌نوردان می‌توانند مسئولیت‌های زیست‌محیطی خود را به بهترین شکل ایفا کرده و به حفاظت از سرزمین‌های کوهستانی و جوامع محلی کمک کنند، اگر فرآیند «ادغام» را دنبال نمایند.

الزامات کلیدی در این زمینه عبارت‌اند از:

۱۳/۱ متقاعد ساختن تصمیم‌گیرندگان به اینکه کوه‌ها و مردم کوهستان اهمیت دارند و کوه‌نوردی مسئولانه شایسته بالاترین سطح حمایت است.

۱۳/۲ گسترش حمایت از این ایده که «آزادی دسترسی» همراه با مسئولیت‌پذیری، بخشی جدایی‌ناپذیر از کوه‌نوردی است؛ ورزشی که معمولا با تلاش‌های جسمی و ذهنی شدید، خطرپذیری و ماجراجویی و حداقل قوانین و مقررات همراه است.

۱۳/۳ به رسمیت شناختن اینکه سفر در مکان‌های زیبا عنصر اصلی بسیاری از تجربه‌های کوه‌نوردی است و کوه‌نوردان باید بکوشند این مکان‌ها زیبا باقی بمانند.

۱۳/۴ توسعه و ترویج فنون کوه‌نوردی با حداقل تاثیر بر محیط زیست، از جمله انتخاب شیوه‌های سفر و حمل‌ونقل که آلودگی و مصرف سوخت‌های فسیلی را کاهش دهند و استفاده از مواد قابل بازیافت.

۱۳/۵ پشتیبانی از سازوکارهایی که هم به حفاظت از مناطق کوهستانی کمک می‌کنند و هم رفاه و شکوفایی جوامع محلی را بهبود می‌بخشند، به شرط آنکه این سازوکارها از طریق مشورت و مذاکره قبلی با نهادهای کوه‌نوردی مورد توافق قرار گرفته باشند.

---

[6] INTEGRATION

نمونه‌ها:

۱۳/۵/۱ حمایت از ایجاد مناطق حفاظت‌شده مانند پارک‌های ملی و ذخیره‌گاه‌ها برای پاسداشت بهترین زیستگاه‌ها و مناظر کوهستانی، مشروط به اینکه مدیریت موثر، هماهنگی با نیازهای جامعه محلی و توجه به الزامات کوه‌نوردی در آنها رعایت شود.

۱۳/۵/۲ حمایت از مقرراتی که در صورت لزوم، مورد پذیرش جامعه کوه‌نوردی بوده و به‌صورت منصفانه اجرا شوند، ترجیحا در قالب توافق‌های داوطلبانه.

۱۳/۵/۳ حمایت از تدابیر عادلانه‌ای که به کوه‌نوردان اجازه می‌دهد به‌طور مستقیم در شکوفایی اقتصادی و بهبود محیط زیست جوامع محلی سهیم شوند؛ از طریق خرید کالا یا خدمات محلی یا پرداخت مالیات‌ها و هزینه‌های منطقی.

۱۳/۶ پشتیبانی از فعالیت‌های آموزشی که به درک عمیق‌تر از ویژگی‌ها و کارکردهای محیط کوهستانی منجر می‌شود. در این زمینه، به‌ویژه بر گنجاندن آموزش‌های زیست‌محیطی در برنامه‌های تربیت مربیان و راهنمایان کوه‌نوردی تاکید می‌شود.

۱۳/۷ ترویج مشاوره و گفت‌وگو میان فدراسیون‌های کوه‌نوردی با گروه‌های مردمی، دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی درباره سیاست‌های کاربری زمین، انرژی و حمل‌ونقل که بر مناطق کوهستانی تاثیر می‌گذارند.

۱۳/۸ توسعه شراکت میان سازمان‌های کوه‌نوردی و سایر نهادهای علاقه‌مند به حفاظت از محیط کوهستان، استفاده خردمندانه از آن و حفظ بیشترین میزان آزادی دسترسی.

۱۴. این الزامات کلیدی، حوزه اصلی سیاست زیست‌محیطی UIAA را تعریف کرده و مبنایی در اختیار فدراسیون‌های عضو قرار می‌دهند تا فعالیت‌های کوه‌نوردی را به گونه‌ای ترویج دهند که ملاحظات زیست‌محیطی اصلی در آنها مدنظر قرار گیرد.

فدراسیون کوه‌نوردی و صعودهای ورزشی جمهوری اسلامی ایران

پیوست[7]

راهنمایی‌های بین‌المللی:

۱. قطعنامه مربوط به دسترسی عمومی به زمین و آب، مورد حمایت UIAA و تصویب‌شده در «کنگره جهانی حفاظت محیط زیست» اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت IUCN، مونترال، کانادا، ۱۹۹۶.

۲. «اعلامیه ورزش و محیط زیست» صادرشده توسط کمیته بین‌المللی المپیک، ۱۹۹۶.

بیانیه‌های سیاستی و گزارش‌های تصویب‌شده یا مطرح‌شده در مجامع عمومی :UIAA

«بیانیه کاتماندو» (۱۹۸۲)

«گزارش حفاظت از کوهستان ماتسوموتو» (۱۹۹۲)

«برنامه هدفمند برای کاهش زباله» (۱۹۹۲)

«قطعنامه مربوط به پروازهای توریستی در مناطق کوهستانی» (۱۹۹۴)

«رهنمودهایی برای مسابقات اسکی آلپاین» (۱۹۹۴)

«سیاست در مورد صعودهای رقابتی» (۱۹۹۵)

«مشروح مذاکرات کنفرانس کیپ‌تاون درباره سیاست دسترسی و حفاظت» (۱۹۹۵)

«آیین‌نامه اخلاقی اعزام‌های کوهنوردی» UIAA - ۱۹۸۷

منبع:

https://www.theuiaa.org/uiaa-environmental-objectives-and-guidelines

برگردان: کمیته پژوهش فدراسیون کوه‌نوردی و صعودهای ورزشی

فدراسیون کوه نوردی و صعودهای ورزشی جمهوری اسلامی ایران

[7] ANNEX